



## Guía Docente

Datos Identificativos					2022/23
Asignatura (*)	Deseño e Desenvolvemento Curricular na Educación Musical: a Metodoloxía e Avaliación			Código	652610A22
Titulación	9 Mestrado Universitario en Profesorado de Educación Secundaria: Música				
Descritores					
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos	
Mestrado Oficial	Anual	Primeiro	Obrigatoria	8	
Idioma	Castelán				
Modalidade docente	Presencial				
Prerrequisitos					
Departamento	Didácticas Específicas e Métodos de Investigación e Diagnóstico en Educación				
Coordinación	Castro Alonso, Vicente		Correo electrónico	vicente.castro@udc.es	
Profesorado	Castro Alonso, Vicente Chao Fernández, Aurelio Chao Fernandez, Rocio		Correo electrónico	vicente.castro@udc.es aurelio.chao@udc.es rocio.chao@udc.es	
Web					
Descrición xeral	Esta materia ten un carácter integral no sentido de integrar as aprendizaxes desenvolvidas nos módulos para o profesorado de Música de educación secundaria obrigatoria e de bacharelato. Durante o seu desenvolvemento trataremos de achegarnos ás estratexias de Deseño de unidades de traballo e a autoavaliación das mesmas, para buscar a mellora continua do proceso de ensino-aprendizaxe. Ao tempo que nos aproximamos á dinámica dos métodos de traballo, afondando nos curriculums das distintas materias que integran a especialidade, traballando con recursos didácticos propios da área e buscando métodos de organización racional destes dentro da aula.				

## Competencias / Resultados do título

Código	Competencias / Resultados do título
A15	(CE-E1) Coñecer o valor formativo e cultural das materias correspondentes á especialización
A16	(CE-E2) Coñecer os contidos que se cursan nas respectivas ensinanzas.
A17	(CE-E3) Coñecer a historia e os desenvolvementos recentes das materias e as súas perspectivas para poder transmitir unha visión dinámica das mesmas.
A18	(CE-E4) Coñecer contextos e situacións nas que se usan ou aplican os diversos contidos curriculares.
A19	(CE-E5) Coñecer os desenvolvementos teórico-prácticos do ensino e a aprendizaxe das materias correspondentes.
A20	(CE-E6) Transformar os currículos en programas de actividades e de traballo.
A21	(CE-E7) Adquirir criterios de selección e elaboración de materiais educativos.
A22	(CE-E8) Fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e poña en valor as aportacións dos estudantes
A24	(CE-E10) Coñecer estratexias e procedimentos de avaliación e entender a avaliación como un procedemento de regulación da aprendizaxe e estímulo ao esforzo.
A25	(CE-E11) Coñecer e aplicar propostas docentes innovadoras no ámbito da especialización cursada.
A26	(CE-E12) Analizar criticamente o desempeño da docencia, das boas prácticas e da orientación utilizando indicadores de calidade.
A27	(CE-E13) Identificar os problemas relativos ao ensino e á aprendizaxe das materias da especialización e plantexar alternativas e solucións.
A28	(CE-E14) Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación e avaliación educativas e ser capaz de deseñar e desenvolver proxectos de investigación, innovación e avaliación.
A30	(CE-E16) Coñecer os procesos e recursos para a prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia (OE).
C1	Expresarse correctamente, tanto de forma oral como escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.
C2	Dominar a expresión e a comprensión de forma oral e escrita dun idioma estranxeiro.
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.



C6	Valorar críticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cós que deben afrontarse.
C7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.
C8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.

Resultados da aprendizaxe		
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título	
Expresarse correctamente, tanto de forma oral como escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.		CP1
Dominar a expresión e a comprensión de forma oral e escrita dun idioma estranxeiro.		CP2
Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.		CP3
Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.		CP4
Valorar críticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cós que deben afrontarse.		CP6
Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.		CP7
Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.		CP8
(CE-E1) Coñecer o valor formativo e cultural das materias correspondentes á especialización	AP15	
(CE-E2) Coñecer os contidos que se cursan nas respectivas ensinanzas.	AP16	
(CE-E3) Coñecer a historia e os desenvolvementos recentes das materias e as súas perspectivas para poder transmitir unha visión dinámica das mesmas.	AP17	
(CE-E4) Coñecer contextos e situacións nas que se usan ou aplican os diversos contidos curriculares.	AP18	
(CE-E5) Coñecer os desenvolvementos teórico-prácticos do ensino e a aprendizaxe das materias correspondentes.	AP19	
(CE-E6) Transformar os currículos en programas de actividades e de traballo.	AP20	
(CE-E7) Adquirir criterios de selección e elaboración de materiais educativos.	AP21	
(CE-E10) Coñecer estratexias e procedimentos de avaliación e entender a avaliación como un procedemento de regulación da aprendizaxe e estímulo ao esforzo.	AP24	
(CE-E8) Fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e poña en valor as aportacións dos estudantes	AP22	
(CE-E11) Coñecer e aplicar propostas docentes innovadoras no ámbito da especialización cursada.	AP25	
(CE-E12) Analizar críticamente o desempeño da docencia, das boas prácticas e da orientación utilizando indicadores de calidade.	AP26	
(CE-E13) Identificar os problemas relativos ao ensino e á aprendizaxe das materias da especialización e plantexar alternativas e solucións.	AP27	
(CE-E14) Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación e avaliación educativas e ser capaz de deseñar e desenvolver proxectos de investigación, innovación e avaliación.	AP28	
(CE-E16) Coñecer os procesos e recursos para a prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia (OE).	AP30	

Contidos	
Temas	Subtemas
Principios metodolóxicos na Educación Musical.	Principios metodolóxicos na Educación Musical.
Didáctica dos diferentes contidos curriculares na Educación Musical.	Didáctica dos diferentes contidos curriculares na Educación Musical.
Recursos e materiais curriculares na Educación Musical.	Recursos e materiais curriculares na Educación Musical.
Medios de comunicación e TIC na Educación Musical.	Medios de comunicación e TIC na Educación Musical.
Os principios de transversalidade, interdisciplinariedade e atención á diversidade na Educación Musical.	Os principios de transversalidade, interdisciplinariedade e atención á diversidade na Educación Musical.



A avaliación dos procesos de ensino/aprendizaxe na Educación Musical.	A avaliación dos procesos de ensino/aprendizaxe na Educación Musical.
---	---

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Aprendizaxe colaborativa	A20 A22 C7 C8	40	10	50
Sesión maxistral	A15 A16 A17 A18 A19 A24	20	30	50
Traballos tutelados	A25 A26 A27 A28 A30 C1 C2 C3 C4 C6	15	40	55
Presentación oral	A28 C1 C2 C3 C4	5	5	10
Aprendizaxe servizo	A15 A16 A17 A18 A19 A20 A21 A22 A25 A26 A27 A28 A30 C1 C2 C4 C6 C7 C8	20	10	30
Atención personalizada		5	0	5

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Aprendizaxe colaborativa	Conxunto de procedementos de ensino-aprendizaxe guiados de forma presencial e/ou apoiados con tecnoloxías da información e as comunicación, que se basean na organización da clase en pequenos grupos nos que o alumnado traballa conxuntamente na resolución de tarefas asignadas polo profesorado para optimizar a súa propia aprendizaxe e a dos outros membros do grupo.
Sesión maxistral	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introdución dalgunhas preguntas dirixidas aos estudantes, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe. A clase maxistral é tamén coñecida como ?conferencia?, ?método expositivo? ou ?lección maxistral?. Esta última modalidade adoitase reservar a un tipo especial de lección impartida por un profesor en ocasións especiais, cun contido que supón unha elaboración orixinal e baseada no uso casi exclusivo da palabra como vía de transmisión da información á audiencia.
Traballos tutelados	Metodoloxía deseñada para promover a aprendizaxe autónoma dos estudantes, baixo a tutela do profesor e en escenarios variados (académicos e profesionais). Está referida prioritariamente á aprendizaxe de ?cómo facer as cousas?. Constitúe unha opción baseada na asunción polos estudantes da responsabilidade polo seu propio aprendizaxe. Este sistema de ensino basease en dous elementos básicos: a aprendizaxe independente dos estudantes e o seguimento desa aprendizaxe polo profesor-titor.
Presentación oral	Intervención inherente aos procesos de ensino-aprendizaxe baseada na exposición verbal a través da cal o alumnado e o profesorado interactúan dun modo ordenado, propoñendo cuestións, facendo aclaracións e expoñendo temas, traballos, conceptos, feitos ou principios de forma dinámica.
Aprendizaxe servizo	Metodoloxía que combina o servizo á comunidade coa aprendizaxe nun só proxecto, no que o alumnado se forma traballando en necesidades reais do seu entorno coa fin de melloralo. As actividades, nesta materia, serán abordadas de forma interdisciplinar, xa que formarán parte dun proxecto global de Aprendizaxe e Servizo (ApS) que será desenvolvido globalmente xunto a outras asignaturas do itinerario de Música.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Aprendizaxe servizo	O profesorado da materia fará o seguimento e supervisión dos traballos realizados.



Avaliación			
Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Aprendizaxe colaborativa	A20 A22 C7 C8	<p>Feed de Autoavaliación (memoria) dos obradoiros realizados na aula, a título individual (Prf. Vicente Castro): 66.7%</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- O Feed será complementado a través da aula virtual (moodle).</li><li>- A falta de asistencia aos obradoiros (alumnado con dispensa académica) será paliada a través de lecturas específicas proporcionadas, a efectos de poder cubrir o Feed.</li></ul> <p>Desenvolvemento dunha actividade de Creatividade Musical en grupos de traballo (Prf. Vicente Castro): 33.3%</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- A xustificación curricular e descrición metodolóxica por escrito da proposta será entregada a través da aula virtual (moodle).</li><li>- Efectuarase unha única entrega por grupo de traballo.</li></ul>	30
Traballos tutelados	A25 A26 A27 A28 A30 C1 C2 C3 C4 C6	<p>Desenvolvemento dunha Unidade Didáctica en grupos de traballo (Prfa. Rocío Chao): 100%</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- A entrega da actividade realizarase a través da aula virtual (moodle).</li><li>- Efectuarase unha única entrega por grupo de traballo.</li></ul>	20
Presentación oral	A28 C1 C2 C3 C4	<p>Posta en práctica dunha actividade de Creatividade Musical en grupos de traballo (Prf. Vicente Castro): 25%</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- Requírese da participación activa de todos os integrantes durante a experiencia na aula.</li><li>- A falta de asistencia á experiencia (alumnado con dispensa académica) será paliada a través dunha exposición telemática ao profesor e/ou ao resto do alumnado.</li></ul> <p>Orfeización, clase invertida e percusión corporal (Prf. Aurelio Chao): 75%</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- Requírese da participación activa de todos os integrantes durante a experiencia na aula.</li></ul>	40
Aprendizaxe servizo	A15 A16 A17 A18 A19 A20 A21 A22 A25 A26 A27 A28 A30 C1 C2 C4 C6 C7 C8	<p>Desenvolvemento da planificación metodolóxica da proposta de Aprendizaxe e Servizo (ApS) na materia "Deseño e Desenvolvemento Curricular na Educación Musical: a Metodoloxía e Avaliación" (Prfa. Rocío Chao): 100%</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- A súa avaliación levarase a cabo a través da Unidade Didáctica.</li><li>- A falta de asistencia durante a planificación metodolóxica da proposta de Aprendizaxe e Servizo (alumnado con dispensa académica) será paliada a través dun breve traballo escrito relativo á devandita metodoloxía no ámbito da ensinanza musical.</li></ul>	10

## Observacións avaliación



Para superar a asignatura é necesario aprobar cada un dos apartados anteriores. No caso contrario non se fai media. A asistencia ás clases presenciais é obrigatoria. O alumnado, individualmente ou en pequeno grupo (como máximo 2/3 alumnos/as) entregará, unha vez rematadas as clases presenciais, o traballo realizado. Se o estudante non chega a unha asistencia do 80% das clases presenciais; deberá ser avaliado, ademais de polo mesmo que todo o alumnado, por unha proba individual. Neste caso, terá un peso do 60% e o traballo terá unha ponderación do 40%, esixíndose en cada unha delas unha nota igual ou superior a 5 sobre 10.

## Como

consideración xeral, terase especialmente en conta, tanto nos exames como nos traballos, as deficiencias ortográficas de puntuación e acentuación, así como unha redacción inconexa ou inadecuada, deficiente presentación, excesivo número de tachaduras, etc. Todo elo suporá a redución de puntos sobre a nota obtida. No caso no que o profesorado detecte realización fraudulenta (plaxio) das probas de avaliación, a cualificación axustarase ao establecido no artigo 14.4. Normas de avaliación, revisión e reclamación das cualificacións dos estudos de grao e mestrado universitario: "Na realización de traballos, o plaxio e a utilización de material non orixinal, incluído aquel obtido a través da internet sen indicación expresa da súa procedencia e, se é o caso, ou permiso do seu autor/a, poderá ser considerada causa de cualificación de suspenso na actividade. Todo iso sen perxuízo das responsabilidades disciplinarias ás que puidese haber lugar tras o correspondente procedemento". Nesta materia, se o profesorado detecta plaxio nalgún traballo, suporá un 0 na cualificación. No caso de reiteración, darase traslado á Comisión Académica para a toma de medidas oportunas.

## Farase

especial fincapé no cuidado do medio ambiente en pro dunha educación e sociedade sostible. Os traballos serán enviados exclusivamente telemáticamente, e de non ser posible, nos documentos impresos non se empregarán plásticos, elixirase a impresión a dobre cara e papel reciclado, evitando imprimir borradores.

## Débese

facer un uso sustentábel dos recursos e a prevención de impactos negativos



sobre o medio natural. Débese ter en conta a importancia dos principios éticos relacionados cos valores da sustentabilidade nos comportamentos persoais e profesionais. Para elo, sempre que sexa posible na elaboración dos traballos empregárase material de reciclaxe e evitárase o emprego de materiais de plástico na entrega dos mesmos.

Evitaráse

a discriminación por razón de xénero e proporáanse accións e medidas para corrixilas. Usarase linguaxe non sexista.

@font-face

{font-family:"Cambria Math";

panose-1:2 4 5 3 5 4 6 3 2 4;

mso-font-charset:0;

mso-generic-font-family:roman;

mso-font-pitch:variable;

mso-font-signature:-536870145 1107305727 0 0 415 0;}@font-face

{font-family:Calibri;

panose-1:2 15 5 2 2 2 4 3 2 4;

mso-font-charset:0;

mso-generic-font-family:swiss;

mso-font-pitch:variable;

mso-font-signature:-536859905 -1073732485 9 0 511 0;};p.MsoNormal, li.MsoNormal, div.MsoNormal

{mso-style-unhide:no;

mso-style-qformat:yes;

mso-style-parent:"";

margin:0cm;

mso-pagination:widow-orphan;

font-size:12.0pt;

font-family:"Calibri",sans-serif;

mso-ascii-font-family:Calibri;

mso-ascii-theme-font:minor-latin;

mso-fareast-font-family:Calibri;

mso-fareast-theme-font:minor-latin;

mso-hansi-font-family:Calibri;

mso-hansi-theme-font:minor-latin;

mso-bidi-font-family:"Times New Roman";

mso-bidi-theme-font:minor-bidi;

mso-fareast-language:EN-US;}.MsoChpDefault

{mso-style-type:export-only;

mso-default-props:yes;

font-family:"Calibri",sans-serif;

mso-ascii-font-family:Calibri;

mso-ascii-theme-font:minor-latin;

mso-fareast-font-family:Calibri;

mso-fareast-theme-font:minor-latin;

mso-hansi-font-family:Calibri;

mso-hansi-theme-font:minor-latin;

mso-bidi-font-family:"Times New Roman";

mso-bidi-theme-font:minor-bidi;

mso-fareast-language:EN-US;}.div.WordSection1

{page:WordSection1;}@font-face



```
{font-family:"Cambria Math";
panose-1:2 4 5 3 5 4 6 3 2 4;
mso-font-charset:0;
mso-generic-font-family:roman;
mso-font-pitch:variable;
mso-font-signature:-536870145 1107305727 0 0 415 0;}@font-face
{font-family:Calibri;
panose-1:2 15 5 2 2 2 4 3 2 4;
mso-font-charset:0;
mso-generic-font-family:swiss;
mso-font-pitch:variable;
mso-font-signature:-536859905 -1073732485 9 0 511 0;}p.MsoNormal, li.MsoNormal, div.MsoNormal
{mso-style-unhide:no;
mso-style-qformat:yes;
mso-style-parent:"";
margin:0cm;
mso-pagination:widow-orphan;
font-size:12.0pt;
font-family:"Calibri",sans-serif;
mso-ascii-font-family:Calibri;
mso-ascii-theme-font:minor-latin;
mso-fareast-font-family:Calibri;
mso-fareast-theme-font:minor-latin;
mso-hansi-font-family:Calibri;
mso-hansi-theme-font:minor-latin;
mso-bidi-font-family:"Times New Roman";
mso-bidi-theme-font:minor-bidi;
mso-fareast-language:EN-US;}MsoChpDefault
{mso-style-type:export-only;
mso-default-props:yes;
font-family:"Calibri",sans-serif;
mso-ascii-font-family:Calibri;
mso-ascii-theme-font:minor-latin;
mso-fareast-font-family:Calibri;
mso-fareast-theme-font:minor-latin;
mso-hansi-font-family:Calibri;
mso-hansi-theme-font:minor-latin;
mso-bidi-font-family:"Times New Roman";
mso-bidi-theme-font:minor-bidi;
mso-fareast-language:EN-US;}div.WordSection1
{page:WordSection1;}
```



## Fontes de información

### Bibliografía básica

- A.A.V.V. (2007). (2007). Competencias en educación musical.. Eufonía. Didactica de la Música 41
  - Bosch, C., Puig Rovira, J.M. y Battle, R. (2007). Aprendizaje servicio: educar para la ciudadanía. Octaedro
  - Casals, A., Vilar, M. y Ayats, J. (2008). La investigación-acción colaborativa: reflexiones.. Electrónica Complutense de Investigación en Educación Musical, V. 5 Núm 4, 1-17.
  - Castro Alonso, V. (2021). Tras la estela pedagógica de Schönberg: el dodecafonismo como medio de composición musical en el aula de Secundaria. DIGILEC: Revista Internacional de Lenguas y Culturas, 7, 29-48
  - Castro Alonso, V. y Chao Fernández, R. (2020). Valores cohesivos de la creación musical en el aula. Estudio intercultural a través del gamelán indonesio. ARTSEDUCA, 29(29), 181-194
  - Castro Alonso, V., Chao-Fernández, A. y Pérez-Crego, C. (2021). Siguiendo las ?reglas del juego?: la aleatoriedad e indeterminación como casilla de salida de la composición en el aula. DIGILEC: Revista Internacional de Lenguas y Culturas, 8, 1-20
  - Chao-Fernández. R. (2005). Fundamentos didácticos de los métodos pedagógicos del siglo XX a la actualidad. . Servicio de publicaciones Conservatorio profesional de Villalba
  - Chao-Fernández. R. (2022). Pautas básicas para a elaboración dunha unidade didáctica. En Muñoz-Cantero, J. M. y Espiñeira-Bellón, E. VIIª Edición pímulas formativas de apoio para a elaboración e presentación do TFG/TFM. Gitiays y Giace
  - Coll, C. (Coord.) (2011). Desarrollo, aprendizaje y enseñanza en la educación secundaria.. Graó
  - Chao-Fernández, R. y López Fernández, C. (2021). Método de frauta doce sobre pezas de tradición oral. . Servicio de publicaciones UDC
  - Deeely, S.J. (2016). El aprendizaje-servicio en educación superior: teoría, práctica y perspectiva crítica. Narcea
  - Díaz, M. y Giráldez, A. (Coord.) (2007). Aportaciones teóricas y metodológicas a la educación musical.. Graó
  - Gillanders, C. (2001). Educar en la música. Música y Educación, 4(48), 33-48
  - Gillanders, C. , Candisano, J.A. (2011). Métodos y modelos de educación musical. . Música y Educación: revista trimestral de pedagogía musical, 24(87)
  - Giráldez, A. (2011). Música. Complementos de formación curricular.. Graó
  - Giráldez, A. (2011). Música. Investigación, innovación y buenas prácticas.. Graó
  - Martín Murga, M. (2018). El trabajo por proyectos. Una vía para el aprendizaje activo.. Santillana
  - Mercado,F., Causil, A. y Naranjo, A. (2019). Aprendizaje Basado en Proyectos y el desarrollo de competencias: una experiencia desde el?aula de clase.?. Editorial académica española
  - Santos Rego, M.A., Lorenzo Moledo, M. y Mella Núñez, I. (2021). El aprendizaje-servicio y la educación universitaria: hacer personas competentes. Octaedro
  - Trujillo, F. (2012). La enseñanza basada en proyectos. Una propuesta eficaz para el aprendizaje y el desarrollo de las competencias básicas.. Eufonía (55), 7-15
  - Vázquez-Sánchez, R., Felpeto-Guerrero, A. y Chao-Fernández, R. (2022). Instalaciones sonoras como recurso educativo desde la perspectiva docente, en Franco-Vázquez, et al. (Eds.)?(2022). Educación artística para el cambio. . Peter Lang
  - Vázquez-Sánchez, R. y Chao-Fernández, R. (2017). Enfoque innovador para el desarrollo de la destreza investigadora en el aula de música de secundaria. Tecnos
  - Vergara Rodríguez, J.J. (2016). Aprendo porque quiero: el Aprendizaje Basado en Proyectos (ABP), paso a paso.?. S.M.
  - Vergara Rodríguez, J.J. (2018). Narrar el aprendizaje. La fuerza del relato en el Aprendizaje Basado en Proyectos. S.M.
  - Vergara Rodríguez, J.J. (2021). Un aula, un proyecto: el ABP y la nueva educación a partir de 2020.?. Narcea
  - Zaragoza, J.I. (2009). Didáctica de la Música en la educación secundaria. Graó
- Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.O profesorado facilitará a bibliografía que estime oportuna ao longo do curso.





Bibliografía complementaria

## Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

## Observacións

La entrega de los trabajos se realizará telemáticamente, en la plataforma correspondiente, si no fuese posible, no deben emplearse plásticos, elegir la impresión a doble cara, emplear papel reciclado y evitar imprimir borradores. Debe hacerse un uso sostenible de los recursos y la prevención de impactos negativos sobre el medio natural y tener en cuenta la importancia de los principios éticos relacionados con los valores de la sostenibilidad en los comportamientos personales y profesionales. En la materia se incorporará la perspectiva de género y se trabajará para fomentar y, en su caso, modificar prejuicios y actitudes sexistas.

(\*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías